

[Thorkil Kristensen.]

at den fjerde mand i spillet i virkeligheden kan sige: ja, men jeg vil have, at det skal være sådan og sådan. Det er ingen virkelig forhandling, når de tre parter ved, at den fjerde kan få sin vilje den dag han vil. Men jeg tror på, at ligesom det er værdifuldt, at vi her i rigsdagen tvinges til at forhandle os til rette — jeg er meget veltilfreds med, at der ikke er et enkelt parti, der har flertal —, så er det også værdifuldt, at værnene med deres forskellige synspunkter bliver tvunget ind i et samarbejde, hvor man prøver på at finde frem ad argumentets vej og ikke ad diktatets vej.

Jeg finder det udmærket, at den politiske minister bliver opmand, når det bliver en fælles kommando. Det er bedre at have en politisk minister som opmand til at bøje synspunkter mod hinanden end en forsvarschef, som dog uvægerligt må være udgået fra et af værnene og have fået sin uddannelse dér.

Men det er naturligvis noget andet i krigstid; da kan det blive nødvendigt fra tid til anden for at give operationerne den fornødne effektivitet at oprette enhedskommandoer, som det jo også er gjort i de vestlige stormagter i den sidste krig. Men hvordan disse enhedskommandoer skal være, hvilke områder de skal omfatte, og hvilken slags mand der skal stå i spidsen for dem, vil afhænge af situationen fra tilfælde til tilfælde. Vi ser, at der har været enhedskommando i Vesteuropa. Der var en general som chef for den. Vi ser, at der har været en anden enhedskommando i Stillehavsområdet, som en admiral var chef for. Man har haft det tilfælde, at en admiral var chef for overkommandoen, indtil landgangsoperationerne havde nået et sådant omfang, at man skønnede, at en general burde være i spidsen. Hvem siger iøvrigt i Atlantpagtens tidsalder, at den rigtige indledning til enhedskommando vil være Danmark? Hvem kan udelukke den mulighed, at det betimelige ville være at danne en enhedskommando, skal vi sige for Nordseområdet omfattende måske Danmarks, Norges, Hollands og en del af Englands styrker? Det er dog klart, at hvis man allerede i fredstid skal etablere en dansk enhedskommando, har man for det første gjort det vanskeligere for de danske værn at

indgå i den enhedskommando af større omfang, og for det andet har man foregribet, hvilken slags chef der skal stå i spidsen. Det er jo slet ikke sikkert, at den mand, der egner sig bedst til at lede de administrative og forberedende og principielt tilrettelæggende opgaver, som vi nu skal have under vort værns opbygning i fredstid, er en mand af samme slags som den, der egner sig bedst til at løse enhedskommandoens opgave den dag, operationerne skal foretages.

Hertil kommer et andet argument, som jeg tillægger meget stor betydning. Jeg har fået det indtryk, at det er regeringens hensigt at søge dette lovforslag fremmet forholdsvis hurtigt her i rigsdagen. Man kan naturligvis også være fristet til at sige, at når der nu er gået 5 år, inden vi for alvor kommer i gang med forsvarsspørgsmålet, skal vi skynde os. Men jeg finder meget stærk anledning til at understrege, at rigsdagen bør tænke sig godt om i dette tilfælde. Der er i denne forbindelse grund til at sige, at hvis vi bliver stående ved den nuværende ordning, hvorefter hvert værn har sin overkommando, således at de altså er tvunget til at forhandle sig tilrette, kan vi altid, hvis erfaringerne skulle gøre det ønskeligt, gå over til det andet system: enhedskommandoen. Det er derimod overmåde vanskeligt at gå den anden vej. Har vi først fået en enhedskommando, og er værnene opbygget med den fare for undertrykkelse af de synspunkter, som ikke passer den fælles overkommandant, er det meget svært bagefter at afskaffe ham og gå tilbage til det nuværende system. Derfor bør man underkaste dette spørgsmål en meget grundig overvejelse.

Det vil fremgå af det, jeg har sagt, at jeg nærer en meget stor tvivl om, at en enhedskommando er det rigtige system. Jeg er tilbøjelig til at tro, at den ikke er det i fredstid, medens det er sandsynligt, at den kan blive det i krigstid. Man skal imidlertid ikke planlægge på den måde, at man indfører en ordning i fredstid, som ikke egner sig til fredsforhold, selvom den egner sig til krigsforhold. Vi afvikler jo også på andre måder krigstidens lovgivning i øjeblikket. Vi afvikler det restriktionssystem, der har sin berettigelse under krigsforhold, men netop ikke under fredsforhold.

Uden iøvrigt at føle mig kompetent til i